

درباره او هست بیشتر درباره کوششهای او برای اصلاح امور اجتماعی و رعایت ارزشهای اخلاقی به خصوص در زمینه معاملات و آداب آن است. گویا از همین رو در منابع اختراع ترازو را به او نسبت داده‌اند (ع قطب راوندی، ص ۱۴۵؛ جزایری، ص ۲۴۴).

بر اساس آیات متعدد قرآن کریم، شعیب از سوی خدا برای مردم مدین مبعوث شد و آنان را به پرستش خدای یکتا، اعتقاد به معاد، استغفار و توبه، پرهیز از کم‌فروشی و نقص در معاملات و کم‌ارزش جلوه‌دادن کالای دیگران و فساد در زمین دعوت کرد و خود را دارای حجت روشن از جانب پروردگار و اصلاح‌کننده امور معرفی کرد. عده‌ای به او ایمان آوردند و بت‌پرستان از سر استکبار و لجاجت به مقابله با شعیب و مؤمنان پرداختند و آنان را آزار دادند و تمسخر کردند و به اخراج از مدین تهدید کردند و به شعیب گفتند که اگر ملاحظه قبیله شعیب نبود او را سنگسار می‌کردند. سرانجام، تکذیب‌کنندگان شعیب به عذاب الهی نابود شدند و خداوند او و مؤمنان را نجات بخشید (اعراف: ۸۵-۹۳؛ هود: ۸۴-۹۴؛ عنکبوت: ۳۶-۳۷).

در بعضی از منابع تاریخی نیز آمده‌است که در مدین پادشاهی بود که مردم را به احتکار کالاها و افزایش قیمتها و فساد در معاملات وامی‌داشت و در نهایت شعیب را از شهر بیرون کرد (ع قطب راوندی، ص ۱۴۸-۱۵۰؛ جزایری، ص ۲۴۵-۲۴۶). بنابه نقل طبری (تاریخ، سلسله ۱، ص ۳۴۵)، مدین نام یکی از فرزندان ابراهیم علیه‌السلام و جد شعیب بوده، که آبادی مدین به نام او خوانده شده‌است. درباره محل مدین اقوال مختلفی نقل شده‌است (ع یاقوت حَمَوی، ذیل «مدین» و «معان»؛ شامی، کتاب ۱، ص ۱۴-۱۵؛ نیز ع مدین*).

بنا بر آیات دیگر قرآن، شعیب اصحاب الایکه را به رعایت تقوا و پرهیز از کم‌فروشی و ناراستی در معاملات و فساد در زمین دعوت کرده و بر این نکته تأکید داشته‌است که درآمد حاصل از رعایت حق مردم نیکوتر و ارزشمندتر است (بقیة‌الله خیر لکم). اما قوم او تکذیبش کردند و به غذایی سخت نابود شدند (ع شعراء: ۱۷۶-۱۹۰). در اینکه اصحاب الایکه همان اهل مدین بودند یا خیر میان مفسران اختلاف هست (ع طسبری، جامع، ج ۱۲، ص ۵۶۶؛ طسبری، ج ۷، ص ۳۱۷؛ ابن‌کثیر، ج ۳، ص ۳۵۷-۳۵۸).

در سوره قصص (آیات ۲۲-۲۸) داستان ملاقات موسی علیه‌السلام* با شعیب در مدین پس از فرار از دست فرعون و مأموران او و ازدواج موسی با یکی از دختران شعیب، به این شرط که هشت تا ده سال برای او کار کند، مطرح شده‌است.

منابع: محمدطاهر یروسلو، عثمانلی مؤلفلری، استانبول ۱۳۳۳-۱۳۴۲؛ محمد ثریا، سجل عثمانی، استانبول ۱۳۰۸-۱۳۱۵/۱۸۹۰-۱۸۹۷، چاپ افت انگلستان ۱۹۷۱؛ محمدامین سالم، تذکره سالم، استانبول ۱۳۱۵؛ حسن شعوری، تعدیل الامزجه فی حفظ صحت البدن، نسخه خطی کتابخانه ملی ترکیه، ش ۲/۳۲۹؛ همو، فرهنگ شعوری، ج ۱، استانبول ۱۳۱۴؛ شیخی محمدافندی، وقایع الفضلاء، ج ۲، در شقائق نعمانیه و ذیللری، ج ۴، چاپ عبدالقادر اوزجان، استانبول: دارالدعوة، ۱۹۸۹؛

İsmail Belig, *Nuhbetü'l-üsür li-zeyli zühdetü'l-es'ür*, ed. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Ankara 1985; *Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi, Gevrekzâde ve müzikle tedavi Amasya dârüşşifa örneği*, inceleme ve metin: Ahmet Hakkı Turabi, Amasya 2015; Atilla Özkırmılı, *Türk edebiyatı tarihi*, Ankara 2004; Levent Öztürk and Hanefi Özbek, "Küllerinden doğan bir tıbbi uygulama: müzik terapi", *Journal of health services and education*, vol. 2, no. 1 (2018); Safâi Mustafa Efendi, *Safâi ve tezkiresi*, inceleme - tenkitli metin - indeks: Nuran (Üzer) Altuner, doktora tezi, İstanbul Üniversitesi tesi, 1989; Osman Şevki, *Beşbuçuk asırlık Türk tabâbeti tarihi*, ed. İter Uzel, Ankara 1991; Hasan Şu'ûri, *Şu'ûri Hasan Efendi divanı*, metin-inceleme: Murat Güler, yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017; Ahmet Hakkı Turabi, "Hekim Şu'ûri Hasan Efendi ve Ta'dilü'l-Ernice adlı eserinde müzikle tedavi bölümü", *M.Ü. İlahiyat Fakültesi dergisi*, vol. 40 (2011); TA, s.v. "Şu'ûri, Hasan Çelebi"; *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1976-1998, s.v. "Şu'ûri Hasan Çelebi"; *Türk dünyası edebiyatçıları ansiklopedisi*, Ankara: Atatürk Yüksek Kurumu, 2002- , s.v. "Şu'ûri (?-1693)".

/ نسرین ضابطی میاندوآب /

شعبان فریغون ← ابن فریغون، شعبا

شعیب، نام پیامبر و فرستاده خدا برای اهل مدین و ایکه. نام شعیب یازده بار در قرآن و در ضمن داستان بعثت او برای مردم مدین* و ایکه (ع اصحاب الایکه*) و چگونگی برخورد آنان با وی ذکر شده‌است (ع اعراف: ۸۵، ۸۸، ۹۰، ۹۲؛ هود: ۸۴، ۸۷، ۹۴؛ شعراء: ۱۷۷؛ عنکبوت: ۳۶). شعیب بعد از نوح و هود و صالح و لوط به پیامبری برگزیده شد (اعراف: ۵۹-۸۵؛ هود: ۸۹-۹۱). در آیات قرآن معجزه خاصی به شعیب نسبت داده نشده‌است و مضمون محوری اطلاعاتی که در آیات و اخبار